

# BOOMMARTERS IN FLEVOLAND GEVESTIGDE POPULATIES OF ZWERVENDE DIEREN?

Sim Broekhuizen & Gerard Müskens



De laatste jaren zijn er enkele boommarters doodgevonden in de IJsselmeerpolders. Opvallend is de concentratie van de waarnemingen op twee plekken. Gaat het nog steeds om zwervers die het nieuwe land verkennen, of zijn er misschien toch al populaties aanwezig die zich voortplanten? Zijn de bossen daarvoor al wel oud genoeg?

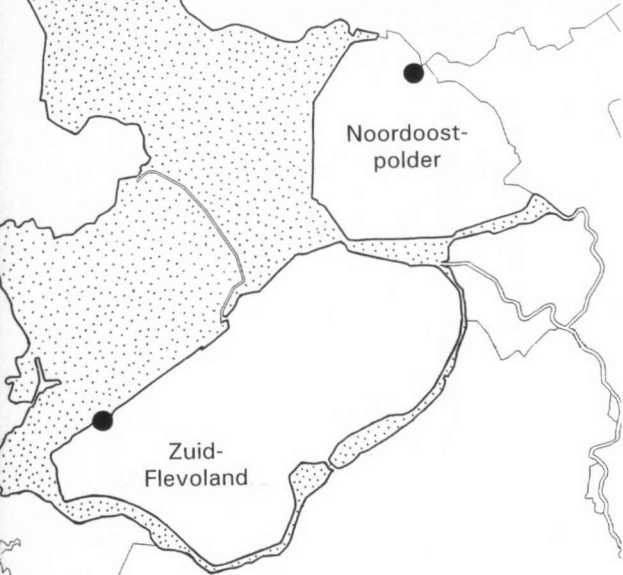
Boommarters zijn nog altijd zeldzaam in de Flevopolders. Foto Gerard Müskens



De boommarter geldt in Nederland als een betrekkelijk zeldzame soort. Buiten de grote bosgebieden van de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug worden boommarters maar spaarzaam waargenomen. Uit Gaasterland, het zuidwestelijke deel van Twente, Salland, de Achterhoek, de Liemers en Noord- en Midden-Limburg - gebieden waaruit het voorkomen in het verleden werd vermeld - is de soort nu geheel of praktisch geheel verdwenen (Hollander & Van der Reest, 1994).

Dat vooral mannetjes-boommarters tot ver buiten het bekende verspreidingsgebied kunnen geraken, is al bij herhaling gebleken. Zo zijn er vondsten bekend uit Holwierde boven Delfzijl, uit Deinum ten westen van Leeuwarden, uit Grouw (Friesland), Genemuiden (Overijssel), Ressen (Betuwe) en uit het westelijk havengebied van Amsterdam. In dit rijtje plaatsten we ook de vondst van een boommarter die in 1984 in Zuidelijk Flevoland op de Oostvaardersdijk, even ten westen van het gemaal De Blocq van Kuffeler, was dood gereden (Müskens & Broekhuizen, 1992).

Nu maakt één zwaluw nog geen zomer. Een enkel zwervend dier dat wordt doodgereden mag dan wel leiden tot een extra ingevuld blokje op de kaart van waarnemingen, maar het zou onjuist zijn om zo'n waarnemingskaart te gebruiken als feitelijke verspreidingskaart. Daarvoor moet de waarneming toch betrekking hebben op gevestigde dieren. En daarvoor was er in Flevoland geen enkele aanwijzing.



### Trekroute?

Groot was daarom onze verrassing, toen op 16 april j.l. door Nico Dijkshoorn, medewerker van het Flevolandschap, een boomarter werd gemeld die hij op bijna dezelfde plek dood op de Oostvaardersdijk had aangetroffen. Het bleek nu om een niet erg groot, maar volwassen vrouwtje te gaan. Gezien de slijtage van het gebit schatten we dat ze tenminste twee jaar oud was. Onderzoek van de baarmoeder wees echter uit dat ze nog geen jongen had gehad, wat voor een tweejarig wijfje niet echt uitzonderlijk is, maar toch wel opvallend. In haar maag vonden we resten van een kneutje.

Deze tweede vondst van een boomarter in het zuidwesten van Flevoland, bij de Lepelaarsplassen, geeft natuurlijk aanleiding tot speculaties. Toch een gevestigde populatie in deze nieuwe polder? Of is er sprake van een soort trekroute waar zo af en toe een boomarter langs komt? En waar komen die boomarters dan wel vandaan? Van de bossen van Het Gooi en het noordelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug? Of uit het door boomarters bewoonde gebied ten oosten van Nijkerk? Komen er ook (wel eens) boomarters voor in het Horsterwold?

Het zijn vragen die zich makkelijker aandienen dan laten beantwoorden. Wellicht gaat het hier om een wijfje dat toen ze jong was een eigen plekje moest vinden en al zoekend en zwerfend in Flevoland terecht is gekomen waar ze geen mannetje tegenkwam. Misschien heeft ze gebruik gemaakt van één van

de bruggen over de randmeren, misschien kwam ze gezwommen (boomarters schijnen dat goed te kunnen), of wellicht maakte ze gebruik van het dichtvriezen van de randmeren afgelopen winter, om Flevoland te bereiken. We weten het niet. Het enige wat we wel van deze vondsten leren is dat kolonisatie van Flevoland door de boomarter niet uitgesloten kan worden geacht.

### Kuinderbos


Bij de Noordoostpolder ligt het wat dat betreft gemakkelijker. Tussen Lemmer en Blokzijl grenst deze polder direct aan het oude land en boomarters kunnen wat dat betreft zonder hindernissen binnenlopen. Ze zouden dan uit het gebied van de Fries-Drentse Wouden moeten komen, of misschien wel uit het laagveen-gebied van de Kop van Overijssel. Spaarzaam komen ook daar meldingen van boomarters vandaan, zoals bij Hasselt, Zwartsluis, Genemuiden en Wanneperveen. In de Noordoostpolder aangekomen vinden ze er als grootste bos het Kuinderbos. Dit bos is inmiddels zo'n halve eeuw oud en heeft nu zo'n gedifferentieerde structuur, dat het op zich een geschikt leefgebied voor de boomarter vormt. In het najaar van 1991 werden hier, zover we weten, de eerste boomarters gevonden; helaas beide als verkeersslachtoffer (Broekhuizen & Mùskens, 1992). Het waren twee mannetjes, die als zodanig passen in de groep van verongelukte zwerfende dieren, ware het niet dat twee slachtoffers zo kort na elkaar in het zelfde gebied wel opmerkelijk is.

Nadien bleef het stil rond de boomarter in de Noordoostpolder, maar op 13 april j.l. vond Marjan van Oosten, op weg naar de jaarvergadering van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) in Utrecht, op de A50 tussen Lemmer en Emmeloord opnieuw een boomarter-mannetje. Het dier lag op het stukje weg dat de meest westelijke uitloper van het Kuinderbos doorsnijdt. Een riskant punt voor een boomarter dat in meerdere opzichten doodlopend is: mocht de oversteek van de A50 lukken, dan wacht daar de beschoeide Lemstervaart. In een landschappelijke aansluiting met het volgende boscomplex, het Emmelerbos, is trouwens niet voorzien.

Drie meldingen van doodgereden boomarters in zes jaar tijds, in een cirkel met diameter van slechts drie kilo-



**Boommarter Kaapse bossen. G Müskens**

meter, wijst dat nu op een gevestigde populatie? Dat is natuurlijk niet zeker, maar in gebieden waarvan we weten dat de boommarter er wel voorkomt en zich ook voortplant, zoals de boswachterijen Appelscha-Smilde of het noordelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug tussen Hilversum, Baarn, Soest en Bilthoven ligt dat aantal op het zelfde niveau. Reden genoeg om nu serieus rekening te houden met de aanwezigheid van deze Rode Lijst-soort in de Noordoostpolder! 

**Literatuur**

Broekhuizen, S. & G.J.D.M. Müskens, 1992. De eerste marters in de Noordoostpolder. *Zoogdier* 3(2):36.

Hollander, H. & P. van der Reest (red.), 1994. Rode Lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland (basisdocument). VZZ, Utrecht.

Müskens, G.J.D.M. & S. Broekhuizen, 1992. Boommarter *Martes martes* (L., 1758): 165-171. In: S. Broekhuizen et al., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 3de druk. Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Sim Broekhuizen & Gerard Müskens, Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Postbus 23, 6700 AA Wageningen. Tel. 026-3546800